ROK IX

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 7

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 KWIETNIA 1934 ROKU

RADA BEZPIECZENSTWA PRACY

Sprawa bezpieczeństwa pracy, którą Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się szczególnie blisko w ostanich miesiącach, przybrała obecnie konkretne formy przez powołanie na terenie Związku — Rady Bezpieczeństwa Pracy.

Pierwsze posiedzenie Rady odbyło się dn. 19 marca r. b. i poświęcone było zarówno omówieniu spraw merytorycznych, jak organizacji Rady.

Wprowadzeniem do dyskusji był interesujący i wszechstronny referat p. Inż. Mazurkiewicza (Min. Opieki Społecznej), który omówił organizację bezpieczeństwa pracy w przemyśle chemicznym. W szczególności podał szereg interesujących przykładów, dotyczących tej sprawy na terenie przemysłu amerykańskiego. Z przykładów wynika, że racjonalne postawienie zagadnienia bezpieczeństwa pracy daje znakomite rezultaty, pozwalając niejednokrotnie uniknąć wielu wypadków. Po referacie wywiązała się obszerna dyskusja, w której zabierali głos wszyscy nieomal obecni. W toku dyskusji wyłoniły się następujące zagadnienia, stanowiące przedmiot szczególnej uwagi i najbliższych prac Rady Bezpieczeństwa.

Przedewszystkiem zwrócono uwagę na konieczność zorganizowania na terenie każdej fabryki chemicznej specjalnej komórki organizacyjnej; zadaniem jej będzie opiekowanie się sprawami bezpieczeństwa. Podobna komórka organizacyjna powinna składać się — przynajmniej na początek — z dwóch osób: jednego technika pracownika w ruchu oraz kierownika, mającego możność decyzji. Chodzi o to aby obserwacje i wnioski inżyniera, działającego bezpośrednio w ruchu, nie miały charakteru wyłącznie teoretycznego, lecz mogły być natychmiast zrealizowane przez tę drugą osobę, zajmującą stanowisko kierownicze.

Dalej podkreślono konieczność przeprowadzenia wśród fabryk chemicznych specjalnej ankiety. Tematem jej będzie zarówno wskazanie najniebezpieczniejszych stadjów produkcji, jak dotychczasowych metod stosowanych przez każde przedsiębiorstwo w kierunku zapewnienia maksimum bezpieczeństwa, jak wreszcie dezyderatów pod adresem Rady. Dodać tutaj należy, że skład osobowy Rady Bezpieczeństwa nie jest bynajmniej zamknięty, gdyż ma ona całkowitą możność dalszej kooptacji i każdy, kto interesuje się sprawą bezpieczeństwa pracy w fabrykach chemicznych, może być przez Radę zaproszony do współpracy.

Zwrócono uwagę, że opracowując warunki bezpieczeństwa — nie należy ograniczać się wyłącznie tylko do ruchu fabrycznego. Niemniej istotną sprawą jest bezpieczeństwo w magazynach. Dlatego też Rada powinna zająć się opracowaniem warunków bezpieczeństwa magazynów i składów, kładąc szczególny nacisk na niegromadzenie w bezpośredniem sąsiedztwie związków chemicznych, bezpośrednio ze sobą reagujących.

Plakaty dotyczące bezpieczeństwa pracy, a wydane w swoim czasie w języku polskim, są już obecnie zupełnie wyczerpane. Nasuwa się przeto konieczność ponownego nakładu tych plakatów. Niezbędne jest przytem, aby plakaty takie były tanie i przystosowane do natychmiastowego po nabyciu wywieszenia w fabryce, bez uprzedniego nalepiania na karton, lakierowania powierzchni celem uchronienia jej przed wpływami atmosferycznemi i t. p.

W zakresie metod pracy Rady Bezpieczeństwa — postanowiono zagadnienia specjalne, dotyczące tylko jednej gałęzi przemysłu chemicznego, rozważać na terenie komisyj fachowych, które mogą być zresztą w pewnych wypadkach równoznaczne z istniejącemi już w Związku Przemysłu Chemicznego sekcjami fachowemi.

W wyniku dokonanych wyborów, do Prezydjum Rady Bezpieczeństwa powołano pp. Dr. A. Hirszowskiego — jako przewodniczącego, Inż. Z. Lepperta, Inż. J. Barcikowskiego — jako viceprzewodniczących, Z. Spotowskiego — jako sekretarza.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Dn. 18 marca 1934 r. zmarł w Paryżu wybitny chemik francuski, Prof. Kamil Matignon, podczas wygłaszania wykładu. Zmarły był jedną z najbardziej świetlanych postaci na horyzoncie współczesnej chemji. Współzałożyciel i viceprezes Towarzystwa Chemji Przemysłowej (Ste de Chimie Industrielle), redaktor miesięcznika „Chimie & Industrie", stały uczestnik, organizator i prelegent kongresów chemicznych, żywy pełen temperamentu mówca, znakomity uczony i pedagog — był też prawdziwie oddanym przyjacielem Polski. W uznaniu zasług dla naszego kraju, zmarły powołany został na członka honorowego Polskiego Towarzystwa Chemicznego, wręczenie zaś odpowiedniego dyplomu odbyło się przed niespełna rokiem, w czerwcu r. 1933, na uroczystem plenarnem posiedzeniu III Zjazdu Chemików Polskich. W Zjazdach tych bowiem Prof. Matignon brał zawsze udział, wygłaszając referaty i interesując się w najwyższym stopniu nietylko rozwojem nauki i przemysłu chemicznego w Polsce, lecz również postępem całokształtu nauki i techniki polskiej, których był niekłamanym entuzjastą.

Ubywa nam jeden z najrzetelniejszych i całym sercem oddanych przyjaciół.

Cześć Jego pamięci.

SPRAWOZDANIE BANKU POLSKIEGO

W związku z odbytem dn. 1 marca r. b. zwyczajnem walnem zebraniem akcjonarjuszów Banku Polskiego, wyszło z druku doroczne Sprawozdanie Banku Polskiego za dziesiąty rok działalności. Sprawozdanie to, jak w latach ubiegłych poprzedzone jest ogólną oceną konjunktury w naszym kraju w r. 1933. Z oceny tej przytaczamy kilka najważniejszych fragmentów:

W Polsce ogólne zbiory czterech głównych zbóż przedstawiały się następująco: (w miljonach kwintali)

	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies
1928—32	18.5	63.8	15.1	25.0
1932	13.5	61.1	14.0	23.9
1933	18.6	63.9	13.8	24.5

Urodzaje pszenicy i żyta w Polsce osiągnęły w r. 1933 wysokość przeciętnych za ostatnie pięciolecie, zaś sprzęt owsa, a zwłaszcza jęczmienia, był nawet niższy od przeciętnych.

W porównaniu z rokiem 1932 zbiory pszenicy wzrosły o 38% (klęska rdzy w r. 1932), żyta o 5% i owsa o 3%, jęczmienia zaś nieco zmniejszyły się. Łączna suma zbiorów czterech głównych zbóż była w roku sprawozdawczym o 8.3 milj. kwintali wyższą, niż przed rokiem i o 1.6 milj. kwintali niższa od przeciętnej z ostatnich pięciu lat.

Ceny na rynku wewnętrznym wykazywały w pierwszem półroczu, z wyjątkiem maja, prawie stałą zwyżkę, osiągając w połowie lipca najwyższy w ciągu roku poziom. W drugiej połowie lipca, w związku z sytuacją międzynarodową i pojawieniem się nowego zboża, ceny załamały się i w sierpniu zniżka przybrała wielkie rozmiary.

Ruch cen żyta przedstawia poniższa tablica: (w złotych za 100 kg).

Rok lub miesiąc	Żyto Warszawa	Żyto Chicago
Przeciętna 1929	29.6	36.4
„ 1930	19.4	23.3
„ 1931	23.9	13.7
„ 1932	21.9	13.0
„ 1933	17.2	15.5
Styczeń 1933	15.7	13.2
Czerwiec 1933	19.0	18.9
Grudzień 1933	14.5	12.4

Sytuację przemysłu w roku sprawozdawczym cechowało powolne, lecz nieustanne, zwłaszcza w dziedzinie dóbr wytwórczych, powiększanie się produkcji, która od czerwca przekraczała stale najwyższy poziom z r. 1932, co obrazuje następująca tabela:

Ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej w miesiącach:

	I	II	III	IV	V	VI
1932	51.8	51.9	52.9	54.5	54.6	54.4
1933	46.9	51.2	46.5	52.6	55.2	57.8

	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1932	54.1	54.7	53.2	56.1	56.7	49.2
1933	57.8	57.5	58.8	59.4	61.4	59.4

Pomimo dalszego rozwoju wszelkiego rodzaju utrudnień przywozowych, stosowanych przez wszystkie niemal państwa i pomimo to, że do rzędu konkurentów, walczących zdeprecjonowaną walutą, przybyły Stany Zjednoczone Ameryki Północnej — ogólny eksport przemysłowy z Polski zmniejszył się tylko bardzo nieznacznie, tak ilościowo jak i wartościowo. Natomiast wewnętrzny zbyt wyrobów przemysłowych kształtował się naogół pomyślniej, niż w r. 1932.

Bilans Banku Polskiego na dzień 31 grudnia 1933 zamyka się sumą 1.764.130.477,73 zł.; czysty zysk wynosi 12.013.998,95 zł.

KONGRES CHEMICZNY W MADRYCIE

IX Międzynarodowy Kongres Chemji Czystej i Stosowanej odbędzie się w Madrycie od 4 do 11 kwietnia b. r.

Równocześnie odbędzie się Konferencja Międzynarodowej Unji Chemicznej, na którą wyjeżdżają jako delegaci z Polski profesorowie: M. Centnerszwer, F. Rogoziński, K. Smoleński, W. Świętosławski i J. Zawadzki.

Na kongres zgłoszono z Polski ogółem 15 referatów, w tem 4 w języku polskim. Wskutek dopuszczalności nadsyłania na Kongres referatów w języku ojczystym autorów, z czego skorzystali Hiszpanie i Włosi, Prezydjum Polskiego Towarzystwa Chemicznego zdecydowało posłać do Madrytu kilka referatów w języku polskim, wśród nich referaty prezesa Towarzystwa prof. J. Zawadzkiego o reakcjach chemicznych pomiędzy ciałami stałemi i gazami, i wiceprezesa prof. S. Przyłęckiego z dziedziny chemji biologicznej.

Profesor W. Świętosławski, naskutek specjalnego zaproszenia Komitetu Organizacyjnego, wygłosi na jednem z posiedzeń plenarnych Kongresu odczyt pod tytułem: „Zastosowanie zjawiska azeotropji do badań stopnia czystości ciał stałych".

W Kongresie weźmie udział około piętnastu uczestników z Polski.

POSTĘPY TECHNICZNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Jednym z surowców do fabrykacji ałunu chromowego jest żelazochrom w stanie sproszkowanym. Fabryki ałunu chromowego niezawsze korzystają z tego mianowicie surowca, posiłkując się przy produkcji innemi połączeniami chromu. Zakłady Elektro w Łaziskach Górnych, nie ustając w studjach nad uruchomieniem nowych gałęzi wytwórczości, przystąpiły obecnie do fabrykacji żelazochromu sproszkowanego, specjalnie przystosowanego do przerobu na ałun chromowy. Sądzimy, że polskie fabryki ałunu chromowego zainteresują się bliżej tym surowcem ,stosując go przedewszystkiem w swej produkcji.

KRONIKA

Dn. 22 marca r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego. Zarząd wysłuchał obszernego i wyczerpującego sprawozdania dotyczącego pobytu brytyjskiej delegacji przemysłowej w Warszawie, zwłaszcza zaś zapoznał się z przebiegiem rozmów z tymi delegatami angielskimi, którzy reprezentowali przemysł chemiczny.

Na temże posiedzeniu przyjęto w poczet członków Związku Polską Spółkę dla Przemysłu Gumowego „Sanok" w Sanoku.

Redakcja czasopisma „Przegląd Fabryczny", poświęconego walce z wypadkami przy pracy oraz higjenie przemysłowej, donosi nam, że w najbliższym już czasie zamierza szerzej uwzględniać materjał redakcyjny, dotyczący akcji zapobiegawczej w przemyśle chemicznym. Redakcja „Przeglądu Fabrycznego" słusznie jednak zwraca uwagę, że praca ta wówczas tylko będzie mogła się rozwijać, jeżeli członkowie Związku Przemysłu Chemicznego będą regularnie czytywali, a więc abonowali, wspomniane czasopismo. Wobec tego zwracamy się do przedsiębiorstw chemicznych ze wskazaniem na pożytek zaabonowania „Przeglądu Fabrycznego", którego Redakcja mieści się w Warszawie, ul. Zielna 45.

Instytut Naukowy Organizacji i Kierownictwa zwraca naszą uwagę na pożytek korzystania z różnorakich pomocy biurowych, wydanych staraniem Instytutu. Zarówno teoretyczne badania, jak przeprowadzone praktycznie doświadczenia, wskazują, że pomoce te dają znakomite rezultaty, ułatwiając i upraszczając wszelkie manipulacje biurowe, księgowe i t. d.

Skład główny przyborów biurowych mieści się w Instytucie, ul. Mokotowska 53 w Warszawie.

Towarzystwo Eksportowo-Importowe „Gokkes w Polsce" donosi nam, że z dniem 1 marca r. b. uruchomiony został w Argentynie, Buenos Aires, Oddział Towarzystwa pod nazwą „Importadora-Exportadora Gokkes de la Argentina, Sociedad de Responsabilidad, Limitada". Celem Towarzystwa jest zbyt towarów polskich na rynku argentyńskim.

P. Adam Barszczewski przestał być pracownikiem Związku Przemysłu Chemicznego od dn. 26 marca r. b.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dzienniku Ustaw Nr. 25 z dn. 24 marca r. b. ukazało się pod poz. 184 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu, oraz Rolnictwa z dn. 17 marca 1934 o ulgach celnych.

Rozporządzenie to stanowi bezcłowy przywóz — za pozwoleniem Min. Skarbu — nieorganicznych przetworów chemicznych osobno niewymienionych (poz. 490 p. 1), używanych jako katalizator do syntezy amonjaku.

Fosforan trójkrezylu (poz. 490 p. 2) opłaca przy imporcie 10% cła normalnego.

Rozporządzenie weszło w życie dn. 24 marca i obowiązuje do dn. 30 kwietnia r. b.

W związku z podpisaniem dn. 7 marca r. b. protokółu polsko-niemieckiego w sprawie wzajemnego skasowania zarządzeń bojowych, ukazały się zarządzenia, kasujące t. zw. „antyniemieckie" zakazy przywozu, stosowanie ceł maksymalnych oraz zakazy przywozu przez porty niemieckie.

Okólnik Min. Skarbu w sprawie skasowania antyniemieckich zakazów przywozu ogłoszony jest w „Monitorze Polskim" Nr. 60 z dn. 14 marca 1934 pod poz. 86.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	440 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	160 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,53 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,52 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	92 „
„ czysty	104 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	90—100 „
Chlor ciekły	115 „
Chlorek cynku 50° Bé	30 „
*Chlorek wapna bielący	30,6 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chlorobenzol	165 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1.800 „
Eter siarkowy	450 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	260 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	220 „
* „ techniczna 85/88%	160 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	230 „
Klej skórny biały	280 „
Krezol czysty	128 „
Kwas azotowy tech. 36° Bé za 100% HNO_3	95 „
Kwas mrówkowy 80%	235 „
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00 „
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 zł.
„ rogowa 13/14%N	40 „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	205 „
Oleina	175 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	150 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8,00 „
Smoła preparowana	16,50 „
Saletra amonowa	100 „
Saletra potasowa	130 „
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	55 „
* Saletra sodowa rafinowana	75 „
*Salmjak raf.	120 „
Siarczan amonu	28,45 „
* Siarczan miedzi	65—75 „
* Siarczek sodu 60/62%	64 „
Soda amonjakalna	25 „
* „ kaustyczna	54 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	155 „
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10,72 „
Toluol czysty	115 „
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. + 25% NH_3	60 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm Jabłonna 5. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 5.91-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 206-80.
Zakł. Kauczukowe „PIASTÓW“ Sp. Akc., Warszawa, Złota 35, tel. 533-49.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa. Mazowiecka 7, 5.84-30

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 591-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa Mazowiecka 7, tel. 584-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI — Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11